ՇԱԲԱԹ—8—ՆՈՅԵՄԲԵՐ ԿՈՍՏԱՆԴՆԻՈՊՈԼԻՍ—ՏԱՐԻ—ԲԻԲ—2766 Ն.—Տ.—20—ՆՈՅԵՄԲԵՐ—1880

ԳԱՅՄԱՆ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 10 Մէճ.
» » Դաւառաց » 12 »
Վեցամս. » Կ. Պոլսոյ » 5 »
» » Դաւառաց » 6 »
Օտար երկիրներու » 24/2 Լիրա
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրուշ, երկու անգամի համար 2 ղրուշ է։ աւելի անգամներու համար դատ տակարկութիւն կը լինի։
Մէջն մի թիւ 40 փարա արծաթ։

ԱՐԱՐԱՏ

ԼՐԱԳԻՐ

ՀԱՆՊԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱՅՄԱՆ

Դուրս գնացած լրագրաց ճանրու ծախքը Խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որեւ իցէ գրութիւն Խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի, Գալատիա Սանտրքճըլար Ճատաէ»ի թիւ 198, Նօրօ խան, Մասիսի գրասենեակը։
Ճանրու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։
Ձգուած նամակ, յօդուած, եւ եւ չեն տրուիր։

ՊՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 8 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս տողաւոր հասած հեռաքիր

Լոնտրա 19 Նոյ.

Սիմանտարա կը հաստատէ թէ կառավարութիւնն եւս կեցեր է Իրլանտայի նկատմամբ արտաքսիչ իշխանութիւններ խնդրելու համար խորհրդարանն անմիջապէս գումարելու դիտաւորութենէն։

Պ. Պ. Ճոն Պրայթ և Ջամպերլէյն, որք Իրլանտական խնդրոյն վրայ կարծեաց անհամաձայնութեան պատճառաւ հրաժարելու դիտաւորութիւն յայտնած էին, նախարարութեան մէջ կը մնան։

Լոնտրա 19 Նոյեմ.

Անգլ. Քոնս.		100
Օսմ.	»	10 3/8
Փոխ.	1865	11 1/4
»	1869	10 7/8
»	1871	63 1/2
»	1872	18 1/2
»	1873	10 5/8
»	1877	81 1/4
Պանք Օթոման		11
Ռուս. փոխ. 75/		90 5/8
Եգիպտ. միացեալ		65 1/8
» արտաքսիչ		92 5/8
Տայրա Սանիէ		73 1/2
Փոխ. Ռոչիլտ		96 1/8

Փարիզ 19 Նոյեմ.

Օսմ. Քոնս.	10,52 1/2
» Երկրաչափ	51,50
Պանք Օթոման	530,
Գապիտ. Քոնս. 5 0/0	119,22 1/2
» » 3 0/0 Նոր	85,57 1/2

Վերջին թղթաբերով եկած Եւրոպական լրագրաց մէջ հետեւեալ հեռագրաբերը կը տեսնեմք։

Ռակուզա 10 Նոյ.

Տուլչինեսցիք յանձն չառին բանակել Տերվիշ փաշային հետ։

Իտալիա բնակեալ Ալպանիացիք դիմադրութեան կը քաջալերեն Ալպանիական դաշնակցութիւնը։

Տերվիշ փաշան քաղցրութեամբ ընդունեց Ալպանիական դաշնակցութեան դլուխներն Շքօտրայի մէջ և 'ի հնազանդութիւն յորդորեց։

Ռակուզա 11 Նոյ.

Տերվիշ փաշան Անթիվարի կ'ըսպասուի, ուր բանակցութեան պիտի սկսի Պոդո-Բէդրովիչի հետ։

Անթիվարիի մէջ չեն հաւատար Տուլչինեցոյի մօտերս յանձնուելուն։

Շքօտրա 11 Նոյ.

Ալպանիական դաշնակցութեան դլուխներն, երկրին ուրիշ դլխոց հետ խորհրդակցութեամբ որոշեցին 'ի սպառ դիմադրել։

Կուսինեցի Ալի փաշան ընդդիմութեան դրդիռ և քաջալերը կը դրկէ Տուլչինեսցւոց, արագ և հզօր օգնութիւններ խոստանալով։

Տերվիշ փաշան կը վարանի բուռը միջոցներ ձեռք առնուլ, վախնալով որ կանոնաւոր զօրքն Ալպանիացւոց հետ կը միանայ։

Ռակուզա 11 Նոյ.

Աքօրիայէն 600 Ալպանիացիք եկան Շքօտրա, որոյ շրջակայ դիրքերն ամրապէս դրաւեալ են Օսմանեան կանոնաւոր զօրքէն։

Երկիւղ կայ թէ Ալպանիացիք վիճամուռ ոաք կ'ելնեն։ Այս դատճառաւ տակաւին ութ փաշա կանոնաւոր զօրք կ'սպասուի Շքօտրա։

Շիրա 12 Նոյ.

Տուլչինեսցիք թոյլ չեն տար Թուրք զօրաց փաշային որ Տուլչինեսոյ մտնէ, և զէնքը փոր չեն դներ։ Պոյանոյի կամուրջը դրաւած են միշտ։ Հեռագրաթելերը կտրեցին և ամէն անկանոն դիմաւորաց արդիլեցին հեռանալ Տուլչինեսոյէն ու Մաղուրայէն։ Տուլչինեսոյի մէջ մէկ տարուան պաշար կայ։

Վիէննա, 12 Նոյ.

Սուլթանին փոփոխը դահայընկալու համար, տէրութիւնք Աւստրիոյ առաջարկութեամբ որոշեցին, երբոր Տուլչինեան յանձնուի, Դարտաղլոյ իշխանութեան ներքին մասը ազգ Ալպանիացւոց կրօնական ազատութիւնն ու տեղական իշխանութիւնները երաշխաւորել։ Սոյն ուրուանն վրայ յատուկ պայմանագիր մը պիտի խմբագրեն Կ. Պոլիս նստող Եւրոպական դեսպանք։

Ազկեց զատ Դարատաղի իշխանը Տուլչինեսցի յանձնուելէն յետոյ ընդհանուր ներում պիտի հրատարակէ Տուլչինեայի դործին մէջ մաս ունեցող ամէն Ալպանիացւոց համար։

Զէմինեէ 13 Նոյ.

Ալպանիական դաշնակցութեան դլուխներէնք իբրեցի կոսքա երսուն դլխոց հետ, Ռանկոդայի Սալիմ Պիէ պատա քան դլխոց հետ և Կուսինեցի Ալի փաշան դաշնակցութեան մասնակցին հետ նախընթաց օրը Բլուխա հասան՝ հիւսիսային Ալպանիոյ դաւառակաց մէջ դիմադրութիւնը կազմակերպելու համար։

Վիէննա 11 Նոյ.

Ակրամէն և համոյն Խրուաթիայէն հեղհեղուկ ամենատխուր տեղեկութիւնք կուգան նախընթաց ուրբ երկրաշարժին վրայ։ Ակրամ (Խրուաթիոյ մայրաքաղաքն) ամենէն աւելի վնաս կրած է։ 500 էն աւելի տունք կիսովին փլած են։ Բոլոր եկեղեցիք, ինչպէս նաև ճեմարանը, զինուորական վարժարանն, երկու վանք և բազում հասարակային շինուած քարկեր վայրկեան վրայ տեղի ունեցան։ Պատերը ճեղքուած են, և ամէն մարդ փոխած է այդ շէնքերուն մէջէն։

Նահանգին մանր քաղաքաց մէջ ալ վնասները խիստ մեծ են։ Բազմաթիւ մեռեալք և վիրաւորք կան։ Եղած վնասուց գումարը բազում միլիոններու կը հասնի։ Կայսրն անմիջապէս 10,000 ֆիորին դրկեց չարժէն վնասեալներուն համար։ Զինուորական երկրաչափաց գումարտակներ դրկուեցան յԱկրամ։ Նոր դրդռութիւնք տարիներու կարօտ են։

Վիէննա 12 Նոյ.

Երէկ երկրաշարժի երկու նոր ցնցում Ակրամի ուերուան ամբողջացուցին։ Սարսափն անկարագրելի է։ Բոլոր հասարակայն շէնքերն ու եկեղեցիներն աւերակաց շեղջակոյտ մ'են։ Վիէննայէն երկրաչափ դրաց գումարտակներ օգնութեան դրկուեցան։

Բասթէլնուվոյ 13 Նոյ.

Հակառակ պարտած դրոյցներուն, Գաղղիական նաւախմբին հրամատարը՝ միւս նաւախմբերէն բաժնուելու հրահանգ չստացած չէ բնաւ։

ԲՐԴԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆ

Ըստ վերջին տեղեկութեանց, Պարսկաց յաջողութիւնները միշտ կը շարունակեն։ Մեր այս աւուր թուոյն մի ուրիշ կողմը Պարսկերէն Ախթէը լրագրէն քաղելով այլ և այլ մանրամասնութիւններ կը հրատարակեմք Պարսիկ զօրաց վերջին յաղթութեանց միտն վրայ, զոր Հափտա հազարապետ ծանուցեր էր։ Պարսկատանի սահմանագլխոյ Օսմանեան հրամատար Սամիհ փաշային պաշտօնանկութիւնն, այլ և այլ դաւառներէն դէպ ի սահմանագլուխը ընթք զրկուելն, և Բրդաստանի նոր կառավարութեան մը կազմութիւնը ցուցնել կը թուին թէ կայսերական կառավարութիւնն ալ իր կողմէն միջոցներ ձեռք կ'առնու։ Արդէն կը կարծեմք դիտնալ թէ վերջին օրերս Վեհ. Սուլթանին նախադահութեան ներքև դումարուած նախարարական խորհուրդներն այս խնդրոյ եւս զբաղած են։

Թէհրան 11 Նոյ.

Դավրէժէն եկած լուրերը կը ծանուցանեն թէ Պարսից Սիրհասարար զօրապետը պատերազմին ասպարէզը զրկուեր է՝ Պարսիկ զօրաց հրամատար Հաշմէթ-Տէվլէթին հիւանդութեան պատճառաւ։

Հաշմէթ-Տէվլէթի համար այսօր լուր կը պարտեր հոս թէ մեռեր է։

Պարսից զօրքը պաշարած է Բուրդերը Սուչպուլաքի մէջ։ Ապատամբաց դլուխներէն մի քանին հնազանդութիւն յանձն առին, ուրիշներ ալ դէպ արեւմուտք փախան։

Տէյլի Նիւզ լրագրոյն Կ. Պոլսոյ թղթակիցը Շէյխ Ուպէյտուլլահի մեկ հնարքը կը ծանուցանէ, որ սակայն յաջողութիւն չէ ունեցեր։ Խորամանկ Շէյխն ուղեր է իր կողմը շահիլ Պարսից Շահին եղբայրն, որք երբեմն թշնամի էին իրարու։ Այս նպատակաւ Շէյխ Ուպէյտուլլահ երկու պատուիրակ զրկեր է ի Թէհրան Շահին եղբօր, և առաջարկեր է նմա որ Քրդական ապստամբութեան գլուխն անցնելով, անկախ պետութիւն մը հաստատէ։ Բայց Շահին եղբայրը Շէյխին թէ պատուիրակներն և թէ՛ նամակը Շահին ներկայացուցեր է։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս աւուր թուրք լրագիրք նոր տեղեկութիւն մը չեն հրատարակեր Քրդստանի կառավարութեան մասին լինելիք կամ եղած փոփոխութեան վրայ։ Երէկուան Մէսէնճիրի մէջ սա հատուածը կը կարդամք։ — «Կը թուի թէ Քրդաստան Վիլայէթի մը պիտի լինի, և արդէն Ապտուլլահ փաշային, որ երբեմն Պասրայի կառավարիչ էր, անունը կը յիշուի իբրև հաւանական Վալին։ Ապտուլլահ փաշայ հին և նշանաւոր Բաբդ դերդաստանի մը կը վերաբերի, (հեռաւոր Բաբդ է,) որոյ գլուխն է այժմ և Բաբդ ժողովրդեան մէջ մեծ աղդեցութիւն ունի։ Ապտուլլահ փաշան Սուլէյմանիէ քաղաքին հիմնադիրն է։ Պարսկական սահմանագլխին վրայ Հիւսքեարիի անկարեւոր քաղաքն (·) կը յիշուի իբրև հաւանական կեդրոն Քրդաստանի Վիլայէթին։»

Ճէրիտէի Հափտաիս Ապտուլլահ փաշային անուանման լուրն հաստատելով, կը կարծէ դիտնալ նաև թէ Քրդաստանի դաւառաց վարչութեան մէջ ուրիշ փոփոխութիւնք եւս պիտի լինին։

Հէքքարիի կուսակալութեան մը հաստատուիլը հնչանակեր թէ ճիշդ արդի Հէքքարիի Սանճակը Վիլայէթ մը պիտի լինի։ Հաւանական է որ հարաւային Քրդական դաւառներէն մի կամ աւելի դաւառ եւս Հէքքարիի հետ միացուի։

Վանայ նահանգն յայնժամ կը նամք ըսել թէ աէրութեան ամենայարգ նահանգը պիտի լինի։ դի միայն մէկ Սանճագ պիտի ունենայ, և երկու Սանճագի բաժնուիլ կարենալու չափ օ'չ ընդարձակութիւն օ'չ ալ կարեւորութիւն ունի։ Եւ դիտելի է որ ուրիշ դաւառ չկրնար միացուիլ Վանայ հետ։ դի յայնժամ Վանայ նահանգին սահմանները կը լինին՝ արեւելքէն Ամբրաատակ, հիւսիսէն Պայազիտ, արեւմուտքէն Վանայ ծով և հարաւէն Հէքքարի։ Կրնայ մտածուիլ թէ Պայազիտի դաւառը Վանայ հետ միանայ։ բայց Պայազիտ աւելի մօտ է Կարնոյ՝ իր արդի կեդրոնին՝ քան թէ Վանայ։

Պէտք է մոլթել որ բոլոր այս առաջադրեալ փոփոխութիւնները բարեկարգութիւնն և հանդարտութիւնն աւելի իրական կերպիւ պահպանելու մեկ մեկ միջոցներ լինին այն դաւառաց համար որք են թակայ կը լինին այդ փոփոխութեանց։

Վեհ. Սուլթանն իր անձնական երաժշտապետ Տիւսաբ պէյի յօրինած մի գեղեցիկ Մարշը Դերմանիոյ կայսեր նուիրեց։

Վադբէթ կը ծանուցանէ այսօր թէ Պ. Կոշէն 2–3 շաբաթէն պիտի մեկնի մայրաքաղաքէս։

Ճէրիտէի Հափտաիս լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Մահմուտէի տնօրէնութիւնը թղթատարութեանց և հեռագրաց վերատեսուչ Իզզէթ էֆէնտիին յանձնուեր է։

Վեհ. Սուլթանին երկու քոյրերը՝ Մէհիհա Սուլթանուհին և Նազիէ Սուլթանուհին՝ ի մօտոյ պիտի ամուսնանան՝ առաջինը Պեռատան խորհրդոյ անդամ Նէճիպ պէյի և երկրորդը՝ գնդապետ Մէհմէտ պէյի հետ։

Նոր հրահանգներ ղրկուեցան Տերվիշ փաշային, որ, կ'ըսէ Վադբէթ, երկու օրէն ճանբայ պիտի ելնէ Շքօտրայէն Տուլչինեոյ երթալու համար։ Կ'ըսուի թէ Ալպանիացիք 30 օր պայմանաժամ խնդրեր են Տուլչինեոյ յանձնելու համար։

Վէլի Բիլա փաշան Կ. Պոլիս կը սպասուի։ Եւրոպական լրագրաց մէջ հրատարակեալ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Սէլանիկի կուսակալ անուանած է։

Կ'ըսուի թէ Փրիզրէնտի մէջ Ալպանական միութիւնը կառավարական բաղում պաշտօնատարաց փոփոխութիւնը պահանջեր է։

Երէկուան Սլիմանպուլի մէջ հեռաւեալ տխրաւէթ լուրը կը կարդամք։

«Ռուսիայէն եկած վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ Էջմիածնի Ս. Կաթողիկոսը մեր հիւանդ է։»

Յունաց Պատրիարքը (Բ. Դուռը թղթիր մը ղրկելով, խնդրեց որ Յունական հիւանդանոցին հայ և մահ ատրիր շարունակէ բատ առաջնոյն։ Պատրիարքարանի պաշտօնական Ալիթիա լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Բ. Դուռն այդ թղթիրին պատասխանելով, ապահովութիւն տուեր է որ 'ի մօտոյ «պէտք եղածը պիտի տեսնուի։»

Փարիզի Օսմ. նոր դեսպան Էսատ պէյ երկուշաբթի օրն իր պաշտօնատեղին կ'երթայ։

Կը լսեմք թէ չորեքշաբթի օրն հաղարապետ մը քանի մ'ոստիկաններով Դավաֆիեան հանրածանօթ դրատունը ներկայանալով, անդ վաճառուող ազգային պատկերները դրաւել ուզեր է, ըստ հրամանի ոստիկանութեան նախարարին։ Բայց դրատան տերը բացակայ լինելով, պաշտօնակատարն հետեւեալ օրը կերկներ է իր այցելութիւնն, և քիչ մը բանակցութենէ յետոյ, Դավաֆիեան էֆէնտին ոստիկանութեան պաշտօնատունը տարեր է՝ նորա դրատան մէջ վաճառուող ազգային այլ և այլ պատկերներու հետ, որք Հայկական հին դիւցազներ, իշխաններ եւ. կը ներկայացնեն։ Պատկերները պաշտօնատան մէջ վար դրուեր են։ Դավաֆիեան էֆէնտին հարցաքննուեր է այդ պատկերները ո'ւսկից դնելուն, որոց ծախելուն եւ, նկատմամբ, և երաշխաւորով թող տրուեր է՝ այսօր (շաբաթ) վերստին ներկայանալու պայմանաւ։

Բերայի թաղապետական խորհուրդն առողջապահական դովելի անօրէնութիւն մ'ըրաւ։

Շարունակեալ և խիստ հսկողութիւն մը սահմանեց անպարկեշտ տուներու առողջական վիճակին վրայ։ Եօթն մանապէտ բըժիշկ՝ թաղապետական պաշտօնէից ընկերակցութեամբ՝ ամեն օր այցելութիւն պիտի ընեն այդ տուներուն, և հիւանդութիւն ունեցող կանայքն 50 անկողնէ բաղկացեալ յատուկ հիւանդանոց մը պիտի ղրկեն ձրիապէս դարմանուելու։ Սոյն հաստատութեան, ինչպէս նաև բժշկաց և այլոց ծախքն յիշեալ տուներուն վրայ բաժնուած է, իւրաքանչիւրին մէջ գտնուած կանանց թուոյն համեմատ, որով իւրաքանչիւր տան ամիսը 1էն մինչեւ 4 լիրա կ'ելնայ։

Ինչպէս հեռագրերն համառօտիւ կը ծանուցանեն, երկրաշարժն այս անգամ գրեթէ ա'յնքան ճնաս տուած է Խրուաթիոյ, որքան Ջրոց ողողումն անցեալները ճնաս տուած էր Հունգարիոյ։ Ակրամի և շրջակայից երկրաշարժին վրայ Եւրոպական վերջին լրագրաց տուած տեղեկութիւնները սոսկալի են։ Այդ կարեւոր քաղաքն, որ քաղաքական և բնական կեդրոնն է Խրուաթիոյ, կիսակործան վիճակի մէջ մնացած է դդուցած ոստիկ ցնցումներէն, որք շարունակաբար մի քանի օր կրկնուած են։

Մարդու կորուստներ պակաս չեն եղած։ բայց ողջ մնացողներն ալ ոստիկ երկիւղի մէջ, հաղարաւորներով փախած և դաղթած են քաղաքէն։ Մեծ շէնքեր, որք առջի օրը ճնաստուած լինելով, կը վերանորոգուէին, երկրորդ օրը դաղձեալ փլեր են, և այն դործաւորք, որք վերանորոգման կ'աշխատէին, փլատակաց ներքև մնացեր են։ Խրուաթիոյ բնակիչք, օրերով տաղնապներու մէջ մնալէ յետոյ, այժմ հաղարաւորներ հասարակային օգնութեան կարօտ եղած են իրենց նիւթական ճնասները դարմանելու համար։

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

Եւրոպական մամուլը Լոնդրայի քաղաքապետ Լորտին Կոչունքին մէջ Անգլիոյ առաջին Նախարարին ատենաբանութեան վրայ կը խօսի, և բնականաբար դատողութիւններն իւրաքանչիւր թերթի տեսակէտին նկատմամբ բաւական տարբեր են իրարմէ։

Ինչպէս յայտնի է, Պ. Կլատսթոն իւր ատենաբանութեան մի մեծ մասն Իրլանդիոյ խնդրոյն նուիրած էր, որ մեր ընթերցողաց անմիջական կարեւորութիւն չընծայեր։ Իսկ արտաքին աշխարհագրութեան վերաբերեալ մասին գալով, կը պատմուի թէ երբ Պ. Կլատսթոն կոչնակաց ծանոյց թէ վեհ. Սուլթանն արտօնութիւն տուած է յիշեալ ընթերաց առթիւ ծանուցանելու թէ Ցուլչինեոյ պիտի յանձնուի, հանդիսականք ծափահարութեան հետ ի միասին ծիծաղներով ընդունեցին այս յայտարարութիւնը։ Թայմզ լրագրին դիտել կուտայ թէ կոչնակաց Ցուլչինեոյի և նորա բաղդին վրայ զուարթ տեսակէտով մը նայեցան։ Վեհ. Սուլթանին փափուկ զգացմամբ տուած արտօնութիւնը, կ'ըսէ նոյն թերթը, քաղաքական և երկնային Լոնդրայի դիւրաղգածութիւններն ապահովելու նպատակ ունէր, և ոմանց կողմէ խնդութեան և ծիծաղի մրմունջներով ընդունուեցաւ։ Հելլենական խնդրոյն վրայ Պ. Կլատսթոնի այն խօսքը թէ՝ ասկից երկու տարի առաջ Լորտ Պիքոնսֆիլտ այս գործին կարգադրութիւնն Եւրոպիոյ շահուց նպաստաւոր համարած էր, բայց ներկայ նախարարութիւնն ինքզինք պարտաւոր չհամարիր միացեալ Եւրոպիոյ որոշումը բռնի գործադրելու, հանդիսականաց կողմէն ոչ գովեստի և ոչ պարսաւի նշաններով ընդունուեցաւ, այլ անտարբերութեամբ։ Իրլանդիոյ խնդրոյն վրայ առաջին նախարարին խօսքերը միաքերն այնչափ յուզած էին, որ արտաքին քաղաքականութեան վերաբերեալ հատուածները գրեթէ առանց ուշադրութեան անցան։

Պերլինէն կը գրեն թէ Պ. Կլատսթոնի ատենախօսութիւնը լաւ տպաւորութիւն ըրած է հոն, մանաւանդ այն խօսքին համար, ուր կ'ըսէ թէ Անգլիա ի բաց թողած է ի նպաստ Յունաստանի առանձին գործողութեան դադափարն։ և ընդունած է պահպանողական տէրութեանց՝ Գերմանիոյ, Աւստրիոյ և Գաղղիոյ յեռանդման աշխարհապարութիւնն ի նպաստ Բ. Դրան։

Կէս պաշտօնական Նորթտայչէ Ցայթունկ լրագրին Անգլիոյ առաջին նախարարին բանախօսութեան վրայ Սկեպտիկեան և հեգնական ոգւով կը խօսի, զոր միշտ կը գործածէ իւր քննադատութեանց մէջ Անգլիոյ նախարարութեան նկատմամբ։ Գերմանական թերթը կ'ըսէ թէ Պ. Կլատսթոնի խօսքերն Եւրոպիոյ մէջ հարկաւ իրենց յատուկ տպաւորութիւնը պիտի ունենան, քանզի ներկայ առաջին նախարարին պաշտօնավարութեան սկիզբէն ի վեր Անգլիոյ քաղաքականութիւնն անապարտ համբաւ մը վայելած չէ։ Բայց վերջերս, կ'ըսէ, Եւրոպական անվստահութիւնը բաւական անհանդիստ կ'ընէր զՊ. Կլատսթոն։ Եւրոպա, ըստ Գերմանացի թերթին, Աբիւսինիոյ մէջ բաղդատիմդրական քաղաքականութեան մը համակրութիւն չ'ունի, և երբէք տրամադիր չէ Պ. Կլատսթոնի նիւթական կամ բարոյական օգնութիւն չնորհել նորա գործադրութեան համար, ուստի Պ. Կլատսթոն կանգ առաւ և վերադարձ մ'ըրաւ։ Պ. Կլատսթոն բաւական գործ տեսաւ իւր կարծեաց փոփոխութիւնն Անգլիոյ և աշխարհի առջեւ արդարացի երեւցնելու համար, և ինչպէս կ'ըսէ Պ. Պիսմարքի բերանն համարուած վերոյիշեալ թերթը, Պ. Կլատսթոն՝ խիստ քաջութեամբ խայծ մը տուաւ թիթու խընձորի մը՝ կղթհալի կոչունքին մէջ խոստովանելով թէ իւր նախարարութիւնը կրնայ այժմ ընդունիլ Լորտ Պիքոնսֆիլտի Արեւելեան աշխարհագրութիւնը։ Ցիշեալ թերթն ասկէ կը հետեւցնէ թէ իրողութիւններն առաւել զօրաւոր են քան կանխակալ միակողմանի և սոփեստական տեսութիւններն։

Իրողութիւնն այս է որ Պ. Կլատսթոն գուցէ համոզուելով որ քանի մը մեծ տէրութիւնք չեն ուզեր իւր ապերասական քաղաքականութեան հետեւիլ կամ օգնութիւն տալ, թերեւս կասեցաւ և իւր կիլթհալի ատենաբանութեան մէջ յայտարարեց թէ Անգլիա առանձին չպիտի գործէ Հելլենական կամ ուրիշ խնդրոյ նկատմամբ։ Բայց գուցէ տակաւին Եւրոպական ներդաշնակութեան վրայ իւր հաւատը չէ անհետացած։

ՔՐԴԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԵՆՆ

—o—

Հավասի գործակալութիւնը քանի մ'օր առաջ ծանուցած էր թէ Պարսկական զօրքն յաջողեր է Սափճ Պուլաղ քաղաքը Քրդաց ձեռքէն եւ առնուլ, և տեղի ունեցած ճակատամարտին մէջ, Քուրդք 2000 դիակ թողուցեր են այդ քաղաքին շուրջը։

Մայրաքաղաքիս Պարսկական Ախթէր լրագրին իւր վերջին թուոյն մէջ որ այս հինգշաբթի օրն հրատարակեցաւ, հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ այդ մասին։

"Թէ՛ պաշտօնական տեղեկութեանց և թէ՛ Հավասի հեռագրոյն նայելով, Սափճ Պուլաղ քաղաքը Պարսկական զօրքէն գրաւուեր է, և Քուրդք յաղթուելով դէպ ի սահմանագլուխն եւ քաշուեր են, և իրենց երեւակայական Միութեան դերձանը բրդեր է։

"Ամրպատականի ընդհանուր հրամատար Իթիմատ-իւս-Սալթանա Մուսթաֆա Խան Դաւրէժէն ճանբայ ելնելէ ի վեր Քուրդերը պատժելու մասին յաջողութեամբ աշխատած է։ Մինչդեռ Քուրդք Մարակայի կողմն արշաւելով աւարառումներ և սպանութիւններ ի գործ կը դնէին և Պինապ քաղաքը կը պաշարէին, տեղւոյն Դատրն՝ Հաճի Ալա Ալի՝ քաղաքին բնակչաց հետ Քրդաց յարձակման դիմադրել սկսաւ։ Իթիմատ-իւս-Սալթանա իրողութիւնը լսելով, դէպ ի Պինապ գնաց, և քաղաքին երկու երեք ժամ մնացած՝ թնդանօթներ արձակել տուաւ որպէս զի պաշարեալ բնակիչք սիրտ առնուն։ Քուրդք Պարսկական բանակին յառաջխաղացումը լսելով արդէն չփոթած էին, երբ Իթիմատ-իւս-Սալթանա իւր զօրքերը ճակատեցուց, և Քրդաց յառաջապահ գունդը ջարդուեցաւ։

"Միքրիներուն Հաքիմն, որ Շէյխ Ուպէյտուլլահէն խաբուելով, ապըստամբութեան մասնակցած էր, գործին անհպատաս ելքը տեսնելով, Իթիմատ-իւս-Սալթանային դիմելով իւր 1,000 ձիաւորներն անդէն յանձնելու առաջարկութիւն ըրաւ, բայց ինք իւր մարդիկով փար դրուեցաւ։

"Իթիմատ-իւս-Սալթանա ամսոյս եօթներորդ օրը Պինապի Քրդաց գործը լմննելէ յետոյ, Սափճ Պուլաղ քաղաքը գրաւեց։ Քուրդք 2,000 մեռեալ թողուցին այս քաղաքին շուրջը։ Նոյա հրամատարն՝ Համդա Ալան, և Շէյխ Ուպէյտուլլահի որդին Գաաբը Ալան և Հիւսէյին Ալան մէջտեղէն վերցան։ Հիւսէյին Ալայի որդին՝ իւր հօր ստացուածքները փախցուցեալ տալու համար դիշերով 200ի չափ մարդ ղրկած էր, բայց ասոնց մէկ մասը Պարսիկ զօրքէն չարդուեցան և մէկ մասն ալ դերի վարեցան, յիշեալ ըստացուածքն ալ Պարսից ձեռքն ինկան։ Այժմ Ուրմիոյ քաղաքէն 12 ժամ հեռի կը գտնուին։ այսինքն, սահմանագլխին վրայ Շէյխ Ուպէյտուլլահի քարուտ բնակավայրն եղող լեռները քաշուած են։

"Ուրմիոյ կողմն եւս Իզզալ-իւտ-Տէօվլէ Ամանդուլլ Խան և Մուդարրիպ-իւլ-Խագան Հաճի Թիմուր փաշա Խան հետպհետէ կը պատժեն զՔուրդս, որոյմէ բազում մարդիմ եռած է։ Այժմ բոլոր Քուրդք դէպ ի սահմանագլուխը քաշուած են, ուստի երկու երեք կողմանէ նոցա վրայ յարձակելու և Օսմանեան կողմէն եւս թուլութիւն չցուցուելու համար, Պարսիկ հրամատարք կը բանակցին Օսմանեան սահմանագլխին հետ։ Ահա այս պատճառաւ է որ Միւշիր Սամիհ փաշան պաշտօնանկ եղաւ, և Նաֆիզ փաշան անոր տեղ նշանակեցաւ։ և այս օրերս սահմանագլխոց բարեկարգութեան համար Սափճ Պուլա գալիք Միւշիր-էա-Տէօվլէ Պարսիկ Խանն Օսմանեան 4րդ զօրաբանակին հրամատարին հետ բանակցելով, Շէյխ Ուպէյտուլլահն և միւս ապստամբապետներն ն նոցա մարդիկը բռնելու համար արտօնութիւն տրուած է իրենց։"

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

—o—

Նորայրի նամակն և Հայ գրագէտք։ — Կիրաի նամակն և Հայ դրաշրք։ — Վիքտօր Իւգօի Էշն։ Գրաշրք յԵրուսաղէմ։

—

Հայ գրականութեան մէջ կրկին ընթերցման արժան մտաւորներ ու հատուածներ տեսնելու բախտ ըստեպ չենք ունենար, — ինձ կ'ըսեր գրագէտ մը կիրի ճաշակի տէր։

Այդ բախտ, այդ բերկրանքն անցեալ օր մեզ պարգևեց Ֆռանսահայ բառարանին հեղինակ՝ Պարոն Նորայր Բիւզանդացին, այր նամակն առ Մասիսի Խմբագրապետն արդարև իրրև տիպար մը կրնայ նկատուիլ ընտիր շարադրութեան և ընտիր աշխարհաբարի։

Բերկրա՛նք — հաղիւ շրթունքս արտասանած էին այդ բառն, և իսկոյն չինչաւ սրտիս մէջ այն զգացումն որ միայն դիպ սրտին մէջ յաւիտեան կը բնակի։ Սակայն բերկրութիւնն ո՞չ ապաքէն խոյս կու տայ մանաւանդ դրագիտաց սրտէն, որք ասասուածային գործ մը գրեթէ կը կատարեն և որք, աւա՛ղ, մուրացական վիճակի մէջ են Հայ ազգին մէջ։ . . .։

Հայ մեծատունն անիրաւ է կարդալ հայերէն գրեան։ իսկ տնտեսին անկարող է — նիւթապէս և բարոյապէս — կարդալ հայերէն գրքեան։ Մեծատունն արհամարհական աչօք կը նայի գրագէտին, որ բնաւ չը նմանիր նմա հագուստով ու հանգամանքով։ տնտեսն անտարբեր աչօք կը նայի գրագէտին, որ յոյժ կը նմանի նմա հագուստով ու հանգամանքով։ — Ժեռատ որ Նեռվալի կենսագրոյ մին Ֆռանսական գրականութեան Թափառական Հրեայն կոչած է դժբախտ մատենագիրն, — սակայն Թափառական Հրեայ կամաւոր։ մինչ Հայ գրագէտք ակամայ կը թափառին քաղաքէ քաղաք։ շուկայէ շուկայ՝ բաժանորդ ու դնորդ գտնել իրենց ազգօգուտ հրատարակութեանց։ «Սկսայ շրջիլ Դալաղայի և Պոլսոյ խանները և գրասենեակները՝ իմ բառարանս համար մէկ ու կէս սակի խնդրելու մերազնեայ վաճառականներէ, սեղանաւորներէ, դրամատէրներէ։»

Զը կրցայ զսպել արտասուքս։ ես որ՝ իրրև գրասէր՝ բերկրանօք կ'ընթեռնուի Նորայրի հեշտ ու յատակ արձակն, երբ շարունակելով ընթերցումս, եկայ հասայ հետագայ հատուածոյն . . . «Ի՞նչ կը պահանջէ ինէ Հայ հասարակութիւնն։ կը պահանջէ որ իմ կենացս ամենէն դեղեցիկ ժամանակը, երիտասարդութեանս տասնուչորս տարիները, տաժանելի աշխատութեան մը նուիրելէ ետքը, 1000 լիրա ալ իմ քսակէս ծախք ընեմ այն աշխատութիւնս երեւան հանելու համար։ 1000 լիրա չունենալով (ազքատութիւնս ինձի շառագունանք չի բերեր։ քաւ լիցի։) երկու բանէն մէկն է։ կամ պիտի յաւահատիմ բառարանս տպագրեալ տեսնելէ և կրակը պիտի նետեմ զայն, կամ հազար և բիւր տառապանօք պիտի ճարեմ տպագրական ծախքը։ իրաւ՝ ամեն շաբաթ կանոնաւոր թերթ մը հրատարակելով։ բայց ամէն մէկ թերթին զոհելով իմ առողջութեանս։ իմ զօրութեանս։ իմ մտաւորական և նիւթական կարողութեանս մէկ մէկ մասը։ մինչև որ վերջին թերթին հրատարակութիւնը տեսնեմ և ես իմ ձեռաքս ինձի կանդնեմ՝ չ'է թէ տրձան պարծանաց և ուրախութեան։ այլ սգոյ և տարտաղանաց մեհեանաց . . . .»

Կարդացած է՞ք Սէթելէն, տիրապետ գործ Այֆռէտ տը Վիների բանաստեղծ մատենագրին։ Մեր Հայերս ապաքէն պիտի մխիթարուէինք յիշելով Զադէագրքին, Ժիլպէտի, Անտռէ Շէնիէի տառապանքն ու եղերական վախճանն։ Այն ազգաց մէջ որք քաղաքակրթութեան յառաջապահներն են այսօր, բանաստեղծք և գրագէտք անտես և անհոգատանալի կը մնային, կը հալածուէին ու տանջանաց կենթարկուէին երբեմն։ Նորայրի սըրտառուչ նամակն ընթերցուէն յետոյ, գրասէր Հայն ապաքէն գոյզն ինչ պիտի մխիթարուէր, կ'ըսենք, Եւրոպացի գրաց նախկին վիճակն յիշելով, — եթէ ատկայն չը մտածէր միւս կողմէն թէ քաղաքակրթութեան գործն որքա՛ն այսօր դիւրացած է շոգեկառաց, հեռագրաց և մամլոյ շնորհիւ։ եթէ չը մտածեր թէ Հայերն որք՝ Շարժեանցի բացատրութեամբ՝ «Ամերիկաի պիտանին կ'ուտեն, Եւրոպական և Ամերիկեան զգեստ ու կօշիկ կը հագնին, գլխարկ կը դընեն, յարդ ու զարդ, կահ և կարասիք կը գործածեն, ի մի բառ, այդ յառաջադէմ ազգաց արտաքին յատկութիւններն կ'ընդօրինակեն»։ նոյնքան փոյթ չունին «օրինակել նաև նոցա կրթական և բարեգործական հաստատութիւններն»։

Այսպէս խօսելով, անտարակոյս չեմ ժխտեր այն յամբ այլ անընդհատ մտաւոր յառաջադիմութիւնն որ ընդհանուր Հայ ազգին մէջ քաւորդ դարէ մ'ի վեր է կը կատարուի, — թէև կոստանդնուպօլսոյ քանի մը թատեր կորուսած ըլլան իրենց նախկին փայլն և ազգասիրական եռանդն։

Եւ ազգային մտաւոր յաւէտ կամ նուազ զարգացումն վիճակին ապացոյց մ'է նոյն իսկ այն իրողութիւնն թէ՝ արդէն 100 բաժանորդ և 250 թերթի առ թերթի դնորդունի նիւթապէս և բարոյապէս մեծագոյն դարձ մը, նման Նորայր Բիւզանդացւոյ Ֆռանսահայ բառարանին։

Ա՛յլ մի՞թէ չէ՞ր մարթի — և չէ՞ր պարտ — թէ կրկնապատիկ ու եռապատիկ ըլլային սոյն հրատարակութեան բաժանորդաց և դնորդաց թիւերն։ Պ. Նորայրի նամակն այդ հարցման պատասխան մը կը պարունակէ։ «Ցայնպիսի վատթար ժամանակի յորում մաճառականութիւնն դրեթէ մեռեալ է, յորում դրամագլուխն կամ նուազած է կամ ահ ու դողով կը պահուըտի յարկերդ . . .։» Արդարև Դրամագլուխ առատ ծոյն առատութիւն—զի դիւք ալ ենթակայ են հիւանդութեան և մահուան— արդարացման պատճառ մ'է նոցա համար, որք ազգօգուտ ձեռնարկութեանց կը ըլլան պարտ ու պատշաճ օժանդակութիւնն։ Սակայն որքան ալ մեծ ըլլայ դրամական տագնապն, Եւրոպական ժողովրդոյ համեմատութեամբ Հայոյ յոյժ յետադէմ վիճակին պատճառն առաւել բարոյական է՞ քան թէ նիւթական։ Հա՞րկ է կրկնել թէ ձեռնհաս անձինք՝ ի մեղ՝ընդհանրապէս անտարբեր կամ օտարամոլ են։ իսկ ազքատ դասերն ոգէ՞ — և չուառ։

Գրագէտք մուրալով, մարելով, հառաչելով, հեծելով, կը նկրտին յառաջ վարել Հայ ազգն, մշակել Հայ միտն, յղկել Հայ լեզուն, արծարծել Հայրենասիրութիւնն, հաստատել օտարամոլութիւնն, անտարբերութիւնն և ոգիութիւնն։

Հէ՛զ գործաւորք Հայաստանի վերաշինութեան, ե՞րբ պիտի դայ ցանկալի ժամանակն, ուր ձեր վաստակաց արժանավայել արիաւորն ընդունիք, մուրացկանութենէ ազատիք . . . ։

* * *

Նորայրի նամակն առթիւ չէի կրնար անտիշատակ թողուլ այն նամակն ալ, ուր Հայ գրաշարք իրենց ոպրալի կացութեան նոյնքան ազնիկրաւոր նկարագրութիւն մը կ'ընեն Մասիսի մէջ։

Համակրանօք ու կարեկցութեամբ լցուած իմ գրաշար եղբարցս համար, այդ մէջ դասընկերներս ունիմ, փոքրիկ հատուած մ'ուղղած էի Մասիսի մէջ «Առ գրաշար եղբարս», յիշեցնելով նոցա Միշլէ մեծ պատմիչն և Պեռանժէ մեծ երգիչն Գաղղիոյ, որք գրաշարութենէ բարձրացած էին գրագիտութեան։ Հաւատիկ կը վերջացնէի հետագայ հառաչանաց տողերով։ «Ա՛հ, ո՞ւր էր թէ քսակս ալ սրտիս չափ հարուստ ըլլայով, կարենայի ես ալ ըզ ձեզ գոհ ընել, ձեր նիւթական և բարոյական յառաջացման նպաստելով ըստ կարի։» և սա մխիթարական բառերով «Այլ ճակտին քրտինքովն ապրիլ, սիրել ընկերն և հայրենիքն, այս չէ՞ միթէ գերագոյն հարստութիւնն։»

Նախկին գրաշար մը, Պարսն Կիւրա, յուզուելով ու գրգռուելով յօդուածիկս, պատասխան մը հրատարակեց Մասիսի մէջ, եռանդեամբ և դառնութեամբ պաշտպանելով Հայ գրագիտաց և գրաշարաց յաւալի դատն։ Իրրև գրագիտաց յեռանն, պարտք կը համարիմ անկեղծ շնորհակալիքս յայտնել Ազնիւ նամակագրին։ և անօգուտ չեմ նկատեր Մասիսէն առնելով հրատարակել ատ Հայ գրաշարաց շնորհակալագիրն առ կարեկից իրենց նախկին եղբայրակիցն։ պատառուչ և նշանակութեան արժան գիր։ որպէս պիտի տեսնեն ընթերցողք։

«Առ սիրելի Կիրա.

Մասիս լրագրոյ 2734 թիւ թերթին մէջ հրատարակեալ Կիրա տասրագրութեամբ մի յօդուածնիդ ընթերցանք, որ ասկից քանի մ'օր առաջ գրաշարաց նկատմամբ Պ. Ատամի հրատարակած տողերուն արժանաւոր պատասխան է։

Բարեկամ.

Թէև զձեզ չեմք տեսած ու ճանչցած, սակայն հաւատացէք որ կիրա անուամբ ծանուցեալ այն ազնիւ սիրտը՝ երբեմն մեզ տրուեստակից և վիճակակից, (ինչպէս որ ըսած էիք,) ըզմեզ յանխուսն երախտատարս կացոյց։ Շնորհակալ եմք։

Շատ լաւ նկարագրած էիք Հայ գրաշարաց վիճակը, որոյ ցաւութիւնները դուք իսկ ճաշակած էք եղեր . . . սակայն կան այնպիսիներ, որոցմէ Պ. Ատամ, առանց գիտնալու ինչ որ դուք գիտէք փորձառութեամբ, առանց մեր հոգեմաչ արհեստին դառնութիւնները կրելու, պարտքեր և պահանջումներ կը դիպեն մեր վրայ, այնպիսի պահանջումներ, որ ոչ թէ անիրաւ, այլ իրաւանց գործադրութեամբը միայն կրնայ պահանջուիլ։ իրաւունք գրաշարաց, որ աւա՛ղ, մնչեալ է այժմ։

Ազնիւ Կիրա, դուք՝ որ գիտէք դայս անշուշտ չկարենալով հանդուրժել անիրաւ պահանջմանց, փութացէք անպաշտպան չթողուլ մեզ, որ գրականութեան ծառայող կամ լաւ ևս է ըսել գրականութեան մէջ մաշող անընչմարելի նահատակներ ենք։ Գիտէք նաև թէ, նոքա՝ որք հրատարակն ունին և անոր տէրն են, գթութիւն, մարդասիրութիւն, ազատութիւն և արժանեաց վարձատրութիւն կը քարոզեն մեր միջոցաւ, մեզ կը հատուցանեն հարուած՝ փոխան ազատութեան, և վերջապէս լքանումն՝ փոխան վարձատրութեան, — Սարո՛ւկ վիճակ։

Ի՞նչ եղած են մեր այն սիրելի ընկերակիցները, որոնք այժմ յաւիտենական խոր քնոյ մէջ կը խորթան։ —

Դուք գիտէք զայս։ բայց թող ուրիշներ ալ գիտնան և իմանան թէ ի՞նչ է Հայ գրաշարաց վախճանը, որոնք ազգին լուսաւորութեան և յառաջադիմութեանը միջնորդներն են։

Թարգմ մեր սիրելի արհեստակիցներէն մին, որ իւր երիտասարդական կեանքը մաշեցուց գրաշարութեամբ։ Տաժանելի և մահաբեր հիւանդութեամբ ատառապած առեն, իւր անբաւական չարաթականներէն դիպուած բաւական

մեծ դուռար մը պացուեցաւ իրեն, և խեղճը, զէթ իւր արդար վաստակովը ինքզինք դարմանելու և որով փոքր սին յոյս մը ունենալու մխիթարութենէն զրկուեցաւ և մեռաւ թշուառ . . . :

Յարէթ 30 տարեկան, գեղեցիկ և առոյգ երիտասարդ մ'էր, ոչ ոք կը կարծեր թէ այնչափ վաղ կը մեռնի նա, բայց արհեստին դառնութիւնները շատով մաշեցուցին նորա կեանքը և ինկաւ անկողին . . . ոչ ոք հետաքրքիր եղաւ թէ ինչպէս կը դարմանուէր նա, որոյ այնչափ գթութիւն, եղբայրասիրութիւն, ազգասիրութիւն, ազատութիւն ևն նորա թշուառ մատանց միջոցաւ ժողովրդեան ներկայած էին, ու այսպէս մոռացութեան մէջ մեռա՛ւ,

Այն բազդն ունեցան նաև Պրիզար, Միհրան, Միրիճան, Աւետիս և այլք, որոնք անմիխիթար չքաւորութեան մէջ ի կորուստ մատնուեցան և իրրև դրական հրապարակի զինուորներ, գիտութեան ակնարկ մը իսկ զլացուեցաւ իրենց:

Սղանդանոցը մարթուոյ ոչխարաց նման, մենք ալ մեր կարգին կ'սպասենք . . . թշուա՛ռ վիճակ:

Այս վիճակին մէջ, Մեղրի և այլոց գիտնականաց գրաշարութենէ յառաջ եկած ըլլալին իրը օրինակ կը յիշեցրնեն մեզ, իսկ զուք սիրելի Կիրա, դիտէք արդէն թէ մեր վիճար քանի՞ կը կրկնապատկէ այս:

Ի՞նչ, միթէ կը պակսի՞ն մեր մէջ քիչ շատ ուսմունք և դիտութիւն ունեցող արհեստաւորներ, չունի՞նք միթէ յօդուածագիր և բանադատ գրաշարներ, ուշիմ և խոհուն ընկերներ . . . ունիմք, և խիստ շատ ունիմք, բայց աւա՛ղ, ինչ որ ալ եղած ըլլայ, բաւական է թէ Հայ գրաշար մ'է, պէտք է ապրի թշուա՛ռ:

Ո՛հ, սիրելիդ Կիրա, ըսիք թէ այլ ևս գրաշար չէք, ի՞նչ ուրախութիւն մեզ համար, տեսնելով լաբիւրինթոսէ ազատուած ագնիւ սիրտ մը, որ սիրտ կորնչէր անչուշտ զազ կամ անազան: Կը շնորհաւորեմք զՁեզ, և կապտեմք առ Բարձրեալն Աստուած, որ կրկին այս դահավէժը գլորելու դժբաղդութիւնը չունենաք երբէք:

Բաղցր է մեզ յուսալ, որ Ձեր առ մեզ ունեցած համակրութիւնը չարունակելով, ի հարկին պիտի պաշտպանէք մեզ այն հարուածներուն դէմ, զորս ուղղեն մեզ թերեւս, և որոց դէմ մարտնչելու չունի զօրութիւն մեր թշուառութեամբ անզգայացեալ սիրտը, որով երախտապարտ պիտի թողուք լքեալ թշուառքս:

Ընդունեցէք մեր խորին շնորհակալիքը, որով մնամք շնորհապարտ

ՀԱՅ ԳՐԱՇԱՐՔ: »

* * *

Կարդայի՞ք Վիքդօր Իւկօի «Լէն»:

Լէքանթ սէ պէէլի մէջ ընթեռնլով մեծ բանաստեղծին խանդաղատալիր մէկ հատուածն բարութեան ու պարզմտութեան պատկեր այն համակրական կենդանւոյն վրայ, մտաբերած էի թէ Վիքդօր Իւկո դիրք մը նուիրելու պատիւն օր մը պիտի՝ ընէր եղբայր իշուն:

Գուշակութիւնս կատարուեցաւ. տարին երեցաւ . Է՝Ն ԾՆԱՒ:

Ոմանք կ'ըսեն թէ ծիր է ծնած «Լէն» . այլք կը պնդեն թէ անմոռութեան համար է ծնած «Լէն»: Եւ դեռ պատեհութիւն չունեցայ կարդալ ապացոյցը քերթողին վերջին քերթուածն:

Սակայն պատեհութիւն ունեցայ տեսնել Լէն, և զի տակաւին Նոյայրի և Հայ գրաշարաց նամակներուն տպաւորութեան ներքև էի, նորա տեսին հետապայ մտածումն ազդեց ինձ. — Վիքդօր Իւկո դրէթէ ութսունամեայ ծերունի է այսօր և պատանեկութենէն ի վեր գիրքեր կը հրատարակէ, որք տարագրիչներէն ի գին ոսկւոյ կը դնուին: Եւ Վիքդօր Իւկո չէ միակ Եւրոպացի մատենագիրն որ իր գրչաւ կ'ապրի — արքայաբար — Եւրոպոյ մէջ, այլ գրագէտք և գրաշարք առհասարակ կ'ապրին և կապրեցնեն այն օրհնեալ երկրին մէջ: Եւրոպայի և Ամերիկայի մատենագիրք ընդհանրապէս գրամ՝ չեն վճարեր տպագրիչներուն, այլ տպագրիչք ոմանք կը վճարեն գրամ մատենագրաց—և հարիւրաւոր, հազարաւոր ոսկւոյ գումարներ ստէպ:

Հակառակ մեր երկրին ուր գրաշարք օրեր, շաբաթներ, ամիսներ սպասելու կը հարկադրուին իրենց գործն թոշակն ընդունելու համար գուցէ տպագրատեաք կը սպասեն Եւրոպոյ մէջ որպէս զի գրաշարք ներկայանան ընդունիլ իրենց թոշակն, որ պատրաստ է ուրոշեալ օրին, որոշեալ վայրկենին:

Կը խոստանամ՝ զայն ընթեռնլէ յետոյ՝ Վիքդօր Իւկոի Լէն և մեծահռչակ մատենագրին երկոյ վրայ ձեզ ընդարձակօրէն խօսիլ օր մը, սիրուն ընթերցողք և ընթերցուհիք: Այլ վերոյգրեալն կը խոստանա՞ք զուք ամենքդ ալ, — զի կան ի ձեզ որք այդ առաքինական գործն արդէն ինքնայօժար կը կատարեն, — ամենքդ ալ կը խոստանա՞ք կրկնել յորդորներս և ձեզէն առաւել ազգու յորդորներ կարդալ անտարբեր Հայ եղբարց, որպէս զի սիրեն իրենց ազգն, ընթեռնուն հայերէն գրքեր և օրագիրներ, չանգռմնեն՝ այլ մանաւանդ ներեցեցէք ու բարոյապէս քաջալերեն ազգային լուսաւորութեան գործաւորներն, որք ընդհանրապէս, աւա՛ղ, լեղի կ'ընդունին փոխան արդասաւոր քրտանց զոր անխնայ կը հեղուն ի փրկութիւն ազգին: ԳՐԱՍԷՐ ԱՏՈՄ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ի ՀԱՑԱՍՏԱՆԷ

ԲԱԲԵՐԴ

26 Հոկտ. 1880

. . . Խմբագրապետ.

Բաղաքիս արհեստաւոր ազգայիններէն ոմանք, որք մեծաւ մասամբ Երիտասարդ, ի մտաւորական մշակութիւն Բաբերդաբնակ ազգայնոյ՝ հաստատակային ընթերցարանի մ'անհրաժեշտ պէտքն ազգալով փափաքեցան ձեռնարկել առանձին ընկերութեամբ իւիք, վասն որոյ ներկայ տարւոյս օգոստ. 1էն սկսեալ շարունակելու պայմանաւ հաստատուած է ընկերութիւնս, որոյ համար յօրինուած է նաև կանոնագիր մը, որոյ գլխաւոր կէտերը կը փութամք Մասիսիդ միջոցաւ ծանուցանել 'ի դիտութիւն մեր հեռաբնակ ազգայնոց:

Ընկերութիւնս 1880 օգոստ. 1 թուականին հաստատուած է, իւր տուրքն է մէկ քառորդ մէճիտ դրամագլուխ, և իւրաքանչիւր շաբաթուց համար ալ մէկ արծաթ դրչ:

Ընկերութեանս նպատակն է իւր այս հասոյթովն ընթերցարան մը հաստատել, որ պիտի բաղկանայ ազգային և օտար լրագրերէ և ընկերաց և ամեն կարգի ազգայնոց կրթութեանն օգնող գրքերէ:

Ընկերութեանս կոչմանէ կը բացուի ամեն կիւրակէ օր քաղաքիս Մեսրոպեան վարժարանն, որոյ յարկերէն միոյն մէջ գումարուելով, ամեն ընկերք և փափաքող ազգայինք կը կարդան լրագրերն և թանգարանի գրքերն:

Ցիշեալ օրերն ուսեալ ընկերայ կոչմանէ գրելու, կարդալու և այլն ուսմանց դասեր կ'ասանդուին փափաքող ընկերայ և ազգայնոց:

Ընկերութիւնս առ այժմ 40 անդամ ունի և օր քան զՕր բազմանալու վրայ է. նաև ըստ կանոնագրին ընկերաց և ուրիշ ազգայնոց աւանդուելիք դասերը տակաւին նոր կարգադրուեցան, որոյ մանրամասնութիւնն յաջորդ թղթատարով կը ծանուցանեմք:

Թէ՛ ընկերութիւնս և՞ թէ՛ ազգային ուրիշ իւրաքանչիւր գործ բազմապատիկ յաջողութեան մէջ կրնայ գտնուիլ, եթէ դաւառս կանխաւ ունենայ աշխոյժ Առաջնորդը, և այս հոգևոր հովուին՝ հոգոյութեան առթիւ ևեթ է որ ամեն անհատ ազգին համար գործելէ կը կասի, չունելով իրեն խրախուսիչն:

Դաւառիս Ազգային ժողովն 'ի վաղուց ընտրելեաց ցանկ մը խմբագրած է կեդր. ժողովէն, սակայն այդ ցանկը ցարդ չէ հաստատուած, յուսալ եմք՝ որ Ամեն. Սրբազան Պատրիարք հայրն և կեդր. կրօնական ժողովն պիտի բարեհաճին առանց սպասելու նոր ընտրութեան, ոչ միայն զանոնք հաստատել, այլ նաև Գերապատուելի Առաջնորդն ի բաւական կարգադրութիւն դաւառիս Ազգային վիճակին:

Ցիսրէն ժողով կրթական ընկերաց թեան Բաբերդու

Ատենադպիր Ատենապետ

Մկրտիչ Պէշիկեան Յովհան Պարսամեան

Ի ՓՈՐՐ ՀԱՅՈՑ

Սերասատիայէն հոկտ. 23 թուով մեր թղթակիցը խիստ նամակ մը կը գրէ, յորմէ հետեւեալ հատուածները կը հանեմք.

"Ըսողներ կան թէ Սերասատիոյ նահանգը պատերազմին ժամանակ լաւագոյն վիճակի մը մէջ էր: Իրողութիւնն այս է որ անկարգութիւնք ու աւազակութիւնք աւելի բազմացան այս օրերս: Մեր առաջնորդարանը պաշտօնական տեղեկագիր մ'ունի, յորում կը տեսնուի թէ վերջին 40 տարւոյ մէջ 7 մեռեալք, 32 վիրաւորք և 168 կողոպտուածներ պատահեր են, որոյմէ տակաւին 10էն մին Մահմետական է: Իմ մէկ իսլամ բարեկամս անցեալ օր զարմանք կը յայտնէր որ եթէ մեր Վալիին պաշտօնական շրջագայութեան (տէվր) եղած միջոցին այսչափ դէպքեր պատահին, հապա ի՞նչ պիտի լինի նահանգիս վիճակին, երբ Ն. Վսեմութիւնն իւր բնակարանին մէջ հանգչի: Փափաքելի էր որ միջոցներ ձեռք առնուէին դարման տանելու համար այս վիճակին, որ յայտնապէս հակառակ է կայսերական կառավարութեան բարեխորհուրդ դիտաւորութեանց:

"Բաղաքիս բնակիչներէն իւր քաջասրտութեամբը նշանաւոր Մ. Իսքէնտէր աղա Թահմիզեան ա. նուն Հայազգի մը՝ վաճառական—յորմէն և ոչխարի— Սեբաստիոյ ա. բեւմեան հարաւակողմը Խաչ ա. նուանով իսլամաբնակ գիւղը կ'երթայ և հոն ունեցած ցորեանը վաճառելով առանց նախապէս զինուց հոգ տանելու, կ'ուզեմ ճանապարհ հորդել դէպ 'ի քաղաքս, քան զի նոյն օրէն երկու օր վերջ իւր դուստրն պիտի ամուսնացնէր: Գիւղէն մի քառորդ ժամ հեռանալէն վերջ՝ մի քանի անգութ անձինք, կիրճի մը մէջ վրան յարձակելով բիրերով և խոշոր քարերով նմանը քիչ լսուած անգթութեամբ կ'ըսպաննեն դժբաղդը և վրան գտնուած 200 Օսմ. ոսկին և ուրիշ բաները կը կողոպտեն: Իսկոյն գիւղացիք դուժեցին իրողութիւնն ոստաներոյն ընտանեաց, որք երթալով յունիս 11 շաբաթ օրը ժամը 10ին առնելը սպանելոյն դիակը բերին և ներկայեցին կայսերական կառավարութեան, ուր սկսեց ողբերգութեան առաջին սրատաճիկ արարուածը: Մ. Իսկէնտէրի ընտանիքն և հարսանեաց հրաւիրեալ կանայք խուժեցին կառավարութեան պաշտօնարանը, հոն նահանգապետ Հազդը փաշային բողոք բարձին, լալու աղաղակներով ամբողջ պաշտօնատունը կը թնդացնէին, սոյա կը արտասկեցը ժողովրդի խուռն բազմութիւնն իւր խոր հառաչներովը:

"Ժամը 12ին դիակը Մայր եկեղեցին կը տանին և յետոյ նահանգապետին բնակարանը կը դիմեն ոճրագործները փնտռել և գտնել պահանջելու. նահանգապետին ըսպասաւորք յուսադրելով կ'ուզեն ճանրել զանոնք, բայց չեն յաջողիր. ուստի բռնական միջոցներու դիմելով կը ջանան հեռացնել. սակայն մեռելատէրերը զայրանալով՝ կ'ըսկըսին նահանգապետի բնակարանին պատուհանները քարկոծելու ցոյցեր ընել. յայնժամ ոստիկաններն և զօրքերը վրայ հասնելով՝ կը ցրուեն խռնեալ ամբոխն և կը խաղաղեն և նահանգապետին բնակարանը մինչև առաւօտ կը պահպանեն:

"Հետեւեալ օրը, կիւրակէ, Հայոց յուղեալ բազմութիւն մը՝ ազգային Առաջնորդարանը կը խուժեն և չորս անձ-Նշան Թերզեան, Սիմոն Հէքիմեան, Սերովբէ Օտապաշեան և Ն. Յ. Սամպղեանց— իրենց կողմէ պատգամաւոր ընտրելով՝ նոցա միջոցաւ 700 ստորագրութեամբ մի այդ պարտաւորաչաճ խնդիրն շընորհել 'ի բարւոք կարգադրութիւն դաւառիս Ազգային վիճակին:

Ցիսրէն ժողով կրթական ընկերաց թեան Բաբերդու

Ատենադպիր Ատենապետ

Մկրտիչ Պէշիկեան Յովհան Պարսամեան

Ի ՓՈՐՐ ՀԱՅՈՑ

Սերասատիայէն հոկտ. 23 թուով մեր թղթակիցը խիստ նամակ մը կը գրէ, յորմէ հետեւեալ հատուածները կը հանեմք.

"Ըսողներ կան թէ Սերասատիոյ նահանգը պատերազմին ժամանակ լաւագոյն վիճակի մը մէջ էր: Իրողութիւնն այս է որ անկարգութիւնք ու աւազակութիւնք աւելի բազմացան այս օրերս: Մեր առաջնորդարանը պաշտօնական տեղեկագիր մ'ունի, յորում կը տեսնուի թէ վերջին 40 տարւոյ մէջ 7 մեռեալք, 32 վիրաւորք և 168 կողոպտուածներ պատահեր են, որոյմէ տակաւին 10էն մին Մահմետական է: Իմ մէկ իսլամ բարեկամս անցեալ օր զարմանք կը յայտնէր որ եթէ մեր Վալիին պաշտօնական շրջագայութեան (տէվր) եղած միջոցին այսչափ դէպքեր պատահին, հապա ի՞նչ պիտի լինի նահանգիս վիճակին, երբ Ն. Վսեմութիւնն իւր բնակարանին մէջ հանգչի: Փափաքելի էր որ միջոցներ ձեռք առնուէին դարման տանելու համար այս վիճակին, որ յայտնապէս հակառակ է կայսերական կառավարութեան բարեխորհուրդ դիտաւորութեանց:

"Բաղաքիս բնակիչներէն իւր քաջասրտութեամբը նշանաւոր Մ. Իսքէնտէր աղա Թահմիզեան անուն Հայազգի մը՝ վաճառական—յորմէն և ոչխարի— Սեբաստիոյ արեւմտեան հարաւակողմը Խաչ անուանով իսլամաբնակ գիւղը կ'երթայ և հոն ունեցած ցորեանը վաճառելով առանց նախապէս զինուց հոգ տանելու, կ'ուզեմ ճանապարհ հորդել դէպ 'ի քաղաքս, քան զի նոյն օրէն երկու օր վերջ իւր դուստրն պիտի ամուսնացնէր: Գիւղէն մի քառորդ ժամ հեռանալէն վերջ՝ մի քանի անգութ անձինք, կիրճի մը մէջ վրան յարձակելով բիրերով և խոշոր քարերով նմանը քիչ լսուած անգթութեամբ կ'ըսպաննեն դժբաղդը և վրան գտնուած 200 Օսմ. ոսկին և ուրիշ բաները կը կողոպտեն: Իսկոյն գիւղացիք դուժեցին իրողութիւնն ոստաներոյն ընտանեաց, որք երթալով յունիս 11 շաբաթ օրը ժամը 10ին առնելը սպանելոյն դիակը բերին և ներկայեցին կայսերական կառավարութեան, ուր սկսեց ողբերգութեան առաջին սրատաճիկ արարուածը: Մ. Իսկէնտէրի ընտանիքն և հարսանեաց հրաւիրեալ կանայք խուժեցին կառավարութեան պաշտօնարանը, հոն նահանգապետ Հազդը փաշային բողոք բարձին, լալու աղաղակներով ամբողջ պաշտօնատունը կը թնդացնէին, սոյա կը արտասկեցը ժողովրդի խուռն բազմութիւնն իւր խոր հառաչներովը:

"Ժամը 12ին դիակը Մայր եկեղեցին կը տանին և յետոյ նահանգապետին բնակարանը կը դիմեն ոճրագործները փնտռել և գտնել պահանջելու. նահանգապետին ըսպասաւորք յուսադրելով կ'ուզեն ճանրել զանոնք, բայց չեն յաջողիր. ուստի բռնական միջոցներու դիմելով կը ջանան հեռացնել. սակայն մեռելատէրերը զայրանալով՝ կ'ըսկըսին նահանգապետի բնակարանին պատուհանները քարկոծելու ցոյցեր ընել. յայնժամ ոստիկաններն և զօրքերը վրայ հասնելով՝ կը ցրուեն խռնեալ ամբոխն և կը խաղաղեն և նահանգապետին բնակարանը մինչև առաւօտ կը պահպանեն:

"Հետեւեալ օրը, կիւրակէ, Հայոց յուզեալ բազմութիւն մը՝ ազգային Առաջնորդարանը կը խուժեն և չորս անձ-Նշան Թերզեան, Սիմոն Հէքիմեան, Սերովբէ Օտապաշեան և Ն. Յ. Սամպղեանց— իրենց կողմէ պատգամաւոր ընտրելով՝ նոցա միջոցաւ 700 ստորագրութեամբ մի

հանրագիր կը յանձնեն Գեր. Առաջնորդին. խնդրելով որ՝ կամ Հայ ժողովրդեան կենաց ընչից և պատուոյն ապահովութիւնն երաշխաւորէ և կամ նոյն միջոցին առաջնորդական պաշտօնէն հրաժարի: Գեր. Առաջնորդն այլայլած կը գտնէ կառավարութեան, ժողովրդեան պահանջներն յայտնելոյ: Նահանգապետն կը խոստանայ ընդ վոյթ օսմանեան զինուորութիւնը (ժանդարմ) կազմել և ժողովուրդն ապահովել:

"Ն. Գերապատուութիւնը կը վերադառնայ Առաջնորդարան և հոն խռնուած ժողովրդեան կը յայտնէ եղած խոստումներն. բայց ժողովուրդն "մեք այդ տեսակ խոստումներ շատ լսած ենք„ ըսելով՝ իւր չորս պատգամաւորաց միջոցաւ ի Գ. Պոլիս հեռագրեր կ'ուղղէ (*.*.) Առաջին և Ներքին գործոց նախարարաց, Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Ռուսիոյ, Գերմանիոյ, Աւստրիոյ և Իտալիոյ դեսպաններուն Ձեր հանրօգուտ խրատբաղդութեան, և թերճէմանը Հագդամի ու Մէսէնճիրը լրագրաց(1), որոց յայտնելով երկրին անապահով կացութիւնը դարման կը խնդրէ ազերբանօք:

"Յոյն դէպքէն ի վեր 12 օր է, բայց ցարդ ոչինչ կատարուած է:

"Զարմացումիս դրաւեց մի կէտ, որ երբեք չէր յուսացուեր: Կուսակալը կ'ուզէ իւր բնակարանին առջեւ եղած անպատեհ ցոյցին ուրիշ գոյն տալով ամբաստանել ղՀայս, իբր թէ մասնաւոր նպատակներով սոյն ցոյցը կատարած լինին, մինչդեռ ոչ թէ միայն մաս մը Հայերը, այլ նաեւ մեծաւ մասամբ տեղացի և դաղթական իսլամք մասնակցած են նոյն դէպքին:

"Մանաւանդ Սեբաստիոյ Հայն, որ մինչեւ ցարդ իւր ցուցած օրինասիրութեամբ ու հաւատարմութեամբ նշանաւոր հանդիսացած է, և իւր այս յատկութիւնք նախարդ կուսակալներէ դնահատուած են, այժմ անչուշտ զայրացմամբ կը մերժէ և պիտի մերժէ իրեն վերագրելու ամեն չար և ապօրէն դիտաւորութիւնները:„

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ

—o—

Սամսթիա 4 Նոյ. 1880

. . . Տէր Խմբագրապետ.

Նախորդ օրը՝ Նոյ. 3՝ Սամսթիոյ Սահակեան և Վարդուհեան երկսեռ վարժարանները պատիւ ունեցան Ազգային Կրթական գործոց խորհրդական Մեծ. Մամիկոնեան Միքայել էֆէնտիի առաջին այցելութիւնն ընդունելու:

Մամիկոնեան էֆէնտի վարժարանաց ծաղկոցները, նախակրթարաններն և ուսումնասրահները մի առ մի աչքէ անցուց. ուսանողաց կարգերն և կրթական վիճակը գնեց, վարժարանաց ելեւմտաբերը քննեց և պաշտօնէութեան վերայ մանրամասն տեղեկութիւններ ստացաւ. յոյժ գեղեցիկ դիտողութիւններ յայտնեց ուսուցման եղանակներու մասին, և երկու սեռէ ուսանողներն ևս քաջալերեց ազգու խօսքերով, որ փութաջան աշխատութեամբ պատրաստուին մեծ մարդ լինել և ջանան ազգին փափաքներն իրականացնել:

Ուսանողք սոյն անակնկալ այցելութեան կանխաւ պատրաստուած չլինելով հանդերձ, իւրեանց Պատուական այցելուին նշանակութիւնն և նոցա առ վարժարան Սամսթիոյ ցուցած բարձր համարումը քաջ ճանաչելով, հայրենասիրական երգերով սոյն բարեհաճ այցելութիւնն ողջունեցին, և պաշտօնէութեան բերնով իւրեանց անկեղծ շնորհակալիքն և զարմացումն յայտնեցին առ կրթութեան Խորհրդականն Հայոց, որ այնքան ազնուութեամբ կը հոգայէր Սամսթիոյ վարժարանաց փառքը, նոցա ազգին ընծայած բարձր թիւ ընտիր աշակերտներով և իւր իսկ նախնական դաստիարակութիւնը նոյն վարժարանաց մէջ ընդունած լինելովը:

Վարժարանաց պաշտօնէութիւն, որ թաղին յուզմանց պատճառաւ տարտամ և զրեթէ դժդոհ վիճակի մէջ մընացած էր, մեծապէս քաջալերուեցաւ այն յուսադիր խոստումներէն, որով կը յայտարարէր Մեծ. Խորհրդականն 'ի սուղ ժամանակի բարեկարգել վարժարանները, նոցա հոգը մատնուորապէս իւր վերայ առնելով, և վարժարանաց զարգացման նոր մղում մի տալով:

Մամիկոնեան էֆէնտի աղջկանց վարժարանին բարեջան խնամակալուհւոյ ևս իւր խորին յարգանքն ու շնորհակալութիւնն յայտնեց այն անձնուէր զարձանէութեանն համար, որոյ արդիւնքն է նոյն վարժարանին բարեգարգութիւնը, զարգացումն և ձեռագործի մէջ ցուցած կատարելութիւնն:

Մեծապէս երջանիկ է Սամսթիոյ թաղն, որ Ազգ. Վարչութեան Կրթութեան Խորհրդականին մասնաւոր համակրութիւնը կը վայելէ, յորմէ կարի չատ պիտի օգտի անչուշտ:

Իսկ մեր վատահ եմք գլխովին թէ ազգային կրթութիւնը Մամիկոնեան էֆէնտիի պաշտօնավարութեան շրջանին մէջ նոր փայլ մը և մեծ դարկ մը պիտի ընդունի, նկատելով այն գեղեցիկ և բարձր խորհուրդներն, որք նորա մտաց մէջ առաջին տեղին կը դրաւեն. դեր ի վերայ անձնական շահերէ և ըզբաղումներէ: Մամիկոնեան էֆէնտի մեծ փափաքներ ունի կրթութեան միօրինակութիւն տալ, դաստուց և դասատուաց նիւթական վիճակն և խնամական կարողութեան ատաճանն ի քին առնուլ, և անձնուէր ու արդիւնաւոր պաշտօնեայները քաջալերել, Պոլսոյ մէջ երեք կամ չորս կեդրոնական վարժարաններ ընդունիլ, յորս կարենան Հայ ուսանողք իւրեանց ուսումնական շրջանն աւարտել, առանց կաբօտ լինելոյ օտարազգի վարժարանաց. ահաւասիկ կրթութեան պաշտօնէի մը արժանի բարձր մտածումներ, գոր անձամբ իսկ Մամիկոնեան էֆէնտիէն լսելու բարեբախտութիւնն ունեցանք: Կարողութիւն կը մաղթեմք նմա իւր դժուարին պաշտաման մէջ, և յուսալից աչօք կը փափաքիմք տեսնել ի մօտոյ իւր խմաստուն խորհրդոյ իրականացումն, որ ազգին փրկութիւնն է, կրթութեան զարգացումն է:

Կը խնդրեմ, Տէր, հաճեցէք ներկայս մեր պատուական թերթին մի անկիւնը զետեղել, ընդունելով կանխաւ իմ շնորհակալեաց հատուցիքն:

ՆՂԻՇԷ Վ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ

ՓԱՐԻԶ

12 Նոյ. 1880

. . . Տէր

Ամսոյս 8ին երկուշաբթի երեկոյ Լիոնի երկաթուղիով Գերապատիւ Խորէն Սրբազան Արքեպիսկոպոս Լուսինեան մեկնեցաւ Փարիզէն Մարսիլիոյ ճանապարհով Պոլիս վերադառնալու համար, ուր թէ ամիս անխոնջ ջանիւք և անուրանալի ազգասիրութեամբ դժբաղդ սովելոյ և Ազգային կենական խնդրոյ համար արդիւնաւոր ներկայիս աշխատելէն ետեւ:

Նորին Սրբազնութեան հայրական օրհնութիւններն ընդունելու և Նորա բարի ճանապարհ մաղթելու համար շատ մը ազգայինք փութացեր էին երկաթուղւոյ կայարանը դիմելու: Գեր. Խորէն Սրբազան Արքեպիսկոպոսը համառօտ՝ բայց վսեմ և ազդու սճով յորդորեց զազգայինս շարունակել այս տիեզերաց մայրաքաղաքին մէջ պատուով ներկայացնել միշտ Հայոց ազգը և Գաղղիոյ արդէն ցցուցած յարգալից և սիրասառն համակրութիւնն ևս քան զևս արծարծել մեր Հայրենեաց վրայ: Շնորհակալ եղաւ փարիզաբնակ Հայերէն տեսած յարգամեծար և ջերմ ընդունելութենէն և սովելոյ օգնելու համար իրենց նուիրած ոգեկցութենէն: Իմացաւ նաև հանդիսականաց յօդուտ ազգին՝ Գաղղիոյ նախարարաց և Աւագորերոյն ըրած այցելութիւնները և խոստացաւ մինչև ցմահ յարատեւել ինքզինքը զոհել վասն սիրելի Ազգին մերոյ: Ի վերջոյ խոստովանեցաւ որ թէ՛ օտարէն և թէ՛ ազգայիններէն տեսած պատուաւոր ընդունելութիւնը, ինչպէս միշտ և ամեն ուրեք, հիմայ ալ իւր սիրելի ազգին և ազգային Ս. Եկեղեցւոյն կը յատկացընէր և ո՛չ իւր անձնականին,

Այս առթիւ կարեւոր կը դատեմք բաղդել բաւական զօրութեամբ Օսմանը օրագրին անհեթեթ յօդուածներուն մէջն Սրբազնութեան

(1) Խմբագրութիւնս այդպիսի հեռագիր մը չէ ստացած. Թերճէմանը Հաղիզաթ դադարեալ էր այն միջոցին, և Մէսէնճիրի մէջ ալ այդպիսի հեռագիր չտեսանք երբէք: Ծ. Խ

այն յուսադիր խոստումներէն, որով կը յայտարարէր Մեծ. Խորհրդականն 'ի սուղ ժամանակի բարեկարգել վարժարանները, նոցա հոգը մատնուորապէս իւր վերայ առնելով, և վարժարանաց զարգացման նոր մղում մի տալով:

Մամիկոնեան էֆէնտի աղջկանց վարժարանին բարեջան խնամակալուհւոյ ևս իւր խորին յարգանքն ու շնորհակալութիւնն յայտնեց այն անձնուէր զարձանէութեանն համար, որոյ արդիւնքն է նոյն վարժարանին բարեգարգութիւնը, զարգացումն և ձեռագործի մէջ ցուցած կատարելութիւնն:

Մեծապէս երջանիկ է Սամսթիոյ թաղն, որ Ազգ. Վարչութեան Կրթութեան Խորհրդականին մասնաւոր համակրութիւնը կը վայելէ, յորմէ կարի չատ պիտի օգտի անչուշտ:

Իսկ մեր վատահ եմք գլխովին թէ ազգային կրթութիւնը Մամիկոնեան էֆէնտիի պաշտօնավարութեան շրջանին մէջ նոր փայլ մը և մեծ դարկ մը պիտի ընդունի, նկատելով այն գեղեցիկ և բարձր խորհուրդներն, որք նորա մտաց մէջ առաջին տեղին կը դրաւեն. դեր ի վերայ անձնական շահերէ և ըզբաղումներէ: Մամիկոնեան էֆէնտի մեծ փափաքներ ունի կրթութեան միօրինակութիւն տալ, դաստուց և դասատուաց նիւթական վիճակն և խնամական կարողութեան ատաճանն ի քին առնուլ, և անձնուէր ու արդիւնաւոր պաշտօնեայները քաջալերել, Պոլսոյ մէջ երեք կամ չորս կեդրոնական վարժարաններ ընդունիլ, յորս կարենան Հայ ուսանողք իւրեանց ուսումնական շրջանն աւարտել, առանց կաբօտ լինելոյ օտարազգի վարժարանաց. ահաւասիկ կրթութեան պաշտօնէի մը արժանի բարձր մտածումներ, գոր անձամբ իսկ Մամիկոնեան էֆէնտիէն լսելու բարեբախտութիւնն ունեցանք: Կարողութիւն կը մաղթեմք նմա իւր դժուարին պաշտաման մէջ, և յուսալից աչօք կը փափաքիմք տեսնել ի մօտոյ իւր խմաստուն խորհրդոյ իրականացումն, որ ազգին փրկութիւնն է, կրթութեան զարգացումն է:

Կը խնդրեմ, Տէր, հաճեցէք ներկայս մեր պատուական թերթին մի անկիւնը զետեղել, ընդունելով կանխաւ իմ շնորհակալեաց հատուցիքն:

ՆՂԻՇԷ Վ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ

ՓԱՐԻԶ

12 Նոյ. 1880

. . . Տէր

Ամսոյս 8ին երկուշաբթի երեկոյ Լիոնի երկաթուղիով Գերապատիւն Խորէն Սրբազան Արքեպիսկոպոս Լուսինեան մեկնեցաւ Փարիզէն Մարսիլիոյ ճանապարհով Պոլիս վերադառնալու համար, ուր թէ ամիս անխոնջ ջանիւք և անուրանալի ազգասիրութեամբ դժբաղդ սովելոյ և Ազգային կենական խնդրոյ համար արդիւնաւոր ներկայիս աշխատելէն ետեւ:

Նորին Սրբազնութեան հայրական օրհնութիւններն ընդունելու և Նորա բարի ճանապարհ մաղթելու համար շատ մը ազգայինք փութացեր էին երկաթուղւոյ կայարանը դիմելու: Գեր. Խորէն Սրբազան Արքեպիսկոպոսը համառօտ՝ բայց վսեմ և ազդու սճով յորդորեց զազգայինս շարունակել այս տիեզերաց մայրաքաղաքին մէջ պատուով ներկայացնել միշտ Հայոց ազգը և Գաղղիոյ արդէն ցցուցած յարգալից և սիրասառն համակրութիւնն ևս քան զևս արծարծել մեր Հայրենեաց վրայ: Շնորհակալ եղաւ փարիզաբնակ Հայերէն տեսած յարգամեծար և ջերմ ընդունելութենէն և սովելոյ օգնելու համար իրենց նուիրած ոգեկցութենէն: Իմացաւ նաև հանդիսականաց յօդուտ ազգին՝ Գաղղիոյ նախարարաց և Աւագորերոյն ըրած այցելութիւնները և խոստացաւ մինչև ցմահ յարատեւել ինքզինքը զոհել վասն սիրելի Ազգին մերոյ: Ի վերջոյ խոստովանեցաւ որ թէ՛ օտարէն և թէ՛ ազգայիններէն տեսած պատուաւոր ընդունելութիւնը, ինչպէս միշտ և ամեն ուրեք, հիմայ ալ իւր սիրելի ազգին և ազգային Ս. Եկեղեցւոյն կը յատկացընէր և ո՛չ իւր անձնականին,

Այս առթիւ կարեւոր կը դատեմք բաղդել բաւական զօրութեամբ Օսմանը օրագրին անհեթեթ յօդուածներուն մէջն Սրբազնութեան

Les annonces pour la France, l'Angleterre, l'Allemagne, l'Autriche-Hongrie, la Belgique, la Suisse et l'Amérique sont exclusivement reçuespar la *Compagnie Générale de Publicité Etrangères G. L. DAUBE et Cie*, à Paris, Londres, Berlin, Vienne, Francfort, Zurich, etc.

դէմ հրատարակուած թշնամական և դիսաւոր սուտերուն դէմ։

Գեր. Խորէն Արբաղան Աբքեպիսկոպոսի աղօտամիտ և լուսաւոր դատափարներուն քաջամանօթ եղողներուն համար արդարև խիստ ծիծաղելի են այս յանդուգն զրպարտութիւնները, և կը յուսանք որ ազգային լրագիրք պիտի մերթ բողոքանաց արձագանք ըլլան յանուն ճշմարտութեան և լուրջ ազգասիրութեան։

Խնդրելով, ... Տէր, որ այս երկոտոլիս անկիւն մի շնորհէք Ձեր պատուական և ազգօգուտ լրագրին մէջ, կանխիկ շնորհակալութիւն և խորին յարգանօք մնամ անձնուէր

Ձեր և սիրելի Ազգիս

Յ. ԹԻՒՅՈՒԶԵԱՆ

Ա Զ Դ

Համազգային վիճակահանութիւնը երկրորդ և վերջին անգամ 1881 յունվար 3/15 ի քաշուելու որոշուած որուած ըլլալով, կը ծանուցուի արդոյ հասարակութեան թէ ամեն կարգի թիւերէ տոմակներ կը գտնուին թէ՛ Կայսերական Պանքան, և թէ՛ Ղալաթիա Միւսիւ Դըլարֆէլթ և Միւսիւ Ժ. Տ. Ջանէթիոյի դրասենեակները։

ԾՈՒՆՈՒՅՈՒՄ

Համեստ կին մը՝ իւր 16 տարեկան աղջիկ զաւակովը պատրաստ է տան մը մէջ սպասուհի ըլլալ կերակուր եփելու, լուացք և ի-ՐԻ-ՏՕԼ ընելու։ Պէտք ունեցողը Ղալաթիոյ Սուրբ Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Արժ. Տ. Սահակ քահանային հետ կրնայ տեսնուիլ։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

"ՓԱՐՈՍ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ"

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՀԱՆԴԷՍ

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳՐՈՒՀԻ

ՍՈՓԻԱ ՄՍԵՐԵԱՆՑ

Յառաջիկայ 1881 տարիէն սկսեալ երեք ամիսն անգամ մը պիտի հրատարակի, փոխանակ տարին երկու անգամ միայն հրատարակուելու, այսինքն Յունվար, Ապրիլ, Յուլիս և Հոկտեմբեր ամսոյ սկիզբներն։ Իւրաքանչիւր թերթը կը պարունակէ իւր մէջ 3–4 քառածալ թերթ 12–16 պատկերներով, նոյն ձևով և նոյն ուղղութեամբ ինչպէս հրատարակեցաւ մինչև յայսօր։ Տարեկան բաժանորդագրութեան գինն, հանդերձ առաքմամբ, է հինգ ռուբլի կանխիկ վճարելի։ Թուրքիոյ Հայք կարող են բաժանորդ գրուիլ դիմելով ի Կ. Պոլիս առ Պ. Միրզա Մսերեան, Ամա-Այլիք, Բիրինճիներուն մէջ, թիւ 48, կամ ի Զմիւռնիա առ Պ. Գրիգոր Մսերեան, ի Սիվրիկ խան վերի յարկ թիւ 17։

Նորայրի Գաղղիերէն–Հայերէն ընդարձակ բառարանին քանանի հինգերորդ թերթն հրատարակեցաւ։

Թերթերը կանոնաւոր կերպիւ կը հրատարակեն ամեն չորսօր։ Վաճառման գլխաւոր տեղին է Ֆըրէնկեան դրավաճառանոցը, Ուղղաչարը։ Ի դիւրութիւն հասարակութեան թերթերը կը վաճառեն նաև Գալաթիան և Ղուկասեան դրավաճառաց քով, ինչպէս նաև Արշակ Էֆէնտիի թղթավաճառանոցը 'ի Ղալաթիա և Վայսի դրավաճառանոցը 'ի Մեծ փողոցն Բերայի։

Գին իւրաքանչիւր թերթին 60 փարա արծաթ։

ՄՈԼՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԶՈՀԵՐԸ

Դրէց Հ. Կ. Ամպոռնէ

Առաջարկութեամբ Պարզասէր Հայուհեաց ընկերութեան

Կարևոր գիրք մը, որ Հայ–իզմական սեռին վրայ կը խօսի, ամուսնութեանց արդելք եղող զեղծումները կը մերժէ, և ընդհանուր կերպիւ, ուշադրութիւն կը հրաւիրէ ազգային ներքին բարեկարգութեանց մի կարևոր հիւղին վրայ, որ ընտանեկան կենաց հետ յարաբերութիւն ունի։ Ամեն սեռի և ամեն կարողութեան տէր ազգայնոց ուշադրութեան և խորհրդածութեան արժանի է։ Գինն է 10 ղրշ։

ՏԻԿԻՆ ՄՈՆՍՈՐՈ

Հռչակաւոր Ադէքսանդր Տիւմայի և Օկիւսթ Մաքէի ամենէն ընտիր թատերախաղերէն մէկն է, զոր թարգմանած է Պ. Ա. Գ. Գասէլէթեան։ Սոյն գործը Զմիւռնիայէն հասած ըլլալով, կը ծախուի Եէնի–ճամի, Զիլինկիրլէր ճատտէսի թիւ 2 Ս. Ղուկասեան դրատունը և ուրիշ դրավաճառաց քով. գին 7 ղրուշ։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Գօնթի եղբարք և Շահինի ընկերք պատիւ ունին ծանուցանել Յարգոյ հասարակութեան որ իրենց պատրաստած ընտիր ծխախոտներովը յաճախորդներն առատել եւս գոհացնելու նպատակաւ 'ի վաղուց անտի ծխախոտի արուեստի մէջ հանրածանօթ Տէմիրդափուլեան եղբարց հետ ընկերացած են, որով յաճախորդք ոչ թէ միայն Եէնիճէի առաջին կարգի ծխախոտաց և սիկարներու ընտրութեամբը, այլ իրենց յանձնարարութեանց փութանակի կատարմամբը շատ գոհ պիտի ըլլան։

Տաճկաստանի և Եւրոպիոյ բոլոր կողմերէն ուղղեալ ամեն տեսակ և ուղղուած քանակութեամբ թէ՛ տեղւոյ և թէ՛ չարդած վաճառաց յանձնարարութիւնք կ'ընդունուին և անմիջապէս կը ղրկուին։

Ծանօթութիւն. Քաջքէմներն իրենց նախկին անունը պիտի կրեն, բայց հինէն տարբերելու համար վրան ապագրեալ «Տէմիրդափուլեան Եղբարք» պիտի նշանակուի։

Եւրոպիոյ կողմերէն յանձնարարողք կառավարութեան շնորհիւ Պանդրոլի տուրքէ ազատ են որոյ համար 100ին 20 զեղչ կըլլայ։

Վաճառատուներն են.

Ղալաթիա Սանտրքճիրլար Թիւ 130
Զընտան–Գոփու Զէօմիէքճի „ 29
Լէր. „
Լիմին էօնիւ „ 56
և բոլոր օտար վաճառատեղիք։

Ընկերութեանս ուղղեալ նամակաց հասցէն պէտք է լինի (Տէմիրդափուլեան Եղբարք, Ղալաթիա Սանտրքճիրլար Թիւ 130)։

Յ. Գ. Որչափ որ սոյն ընկերութիւնը հաստատած է մեք այսու ամենայնիւ մեք մեր նախկին ծխախոտի գործարանը կը շարունակեմք առանձնաբար, որոյ ելից գլխաւոր վաճառատեղին է Զընտան–Գոփու Զէօմիէքճիլեր Թ. 29։

Տէմիրդափուլեան Եղբարք

"Կատարելութիւն"։

ՄԷՏԱՄ Ս. Ա. ԱԼԼԷՆԻՆ

Աշխարհածանօթ Մազ Նորոգողը

(MRS. S. A. ALLEN'S WORLD'S HAIR RESTORER.)

Երբէք չվախիր Նորոգելու Ալլոր Մազը իր երիտասարդական գոյնին, ընծայելով անոր Նոր կեանք, աճում, և փայլուն գեղեցկութիւն։ Իր արդիւնքը ստոյգ և կատարեալ է, շուտով վանելով ալևորութիւնը։ Ներկ մը չէ։

Մ'ԻՇԱ կը հաստատէ ինքնին իրը մաղին բնական զարգացուցիչը։

—արգասաւոր պիտի Վարսագարդ Փոթոր թեներուն մէջ։—

Գլխաւոր Մթերանոցը (Մաղազան) է,—

114 AND 116 SOUTHAMPTON ROW, Լոնտոն, Անգղիայ։

Կը ծախուի ամէն Կեղծամավաճառներէն, Ընու շահոս Իւղավաճառներէն, և Անգղիացի Դեղավաճառներէն։

Կ. Պոլիս Ս. Բանդիւք եղբարց քով. Ֆարմասի Պրիթանիք Բերա Մեծ փողոց և Էտմընտ Բարիւէնայի քով, Անգղիական մթերանոց, Եիւքսէք Գալտրրըմ Ղալաթիա

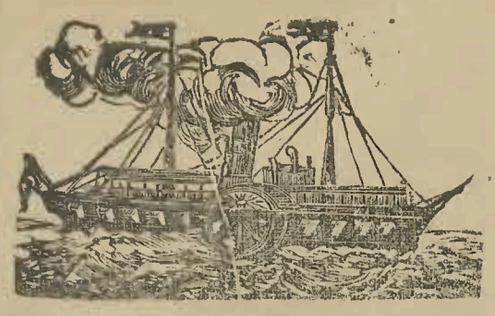

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԼԻ

ՇԱՐԴԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1880 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1 ՇԱԲԱԹ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՆՈՅԵՄԲԵՐ 15

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԸ ԲԱՆՈՂ ՇՈՒԴԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ		Բոսֆորէն ելնող ընթացքները
2	15	Արնավ. վանիք. Զէնկէլ. Պէյլ. Գուզկ. Գալաթա։
2	15	Պէյքօզ, Բաշտպ. Գանլճ. Ա. Հիսար. Գանտ վանիք. Զէնկէլ Պէյլ Գուզկ։
2	15	Եէնիմ. Մէղարպ. Պէյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Սմէն. Պոյաճ. Ր. Հիսար. Պէպէք. Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ։
2	30	Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ։
2	45	Եէնիմահ. Մէղարպ. Պէյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Միրկէն, Ր. Հիսար. Պէպէք. Արնավուտ, Գուրուչ, Օրթաք, Պէշիքթաշ։
3		Ր Ա. Գավաքէն. Մէղարպ. Պէյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ. Բաշտպ. Գանլճ. Ա. Հիսար. Գանտ. վանիք. Զէնկէլ. Պէյլերպէյ. Գուզ. Գալաթա։
4		Եէնիմահ. Մէղար. Պէյիւք. Թարապ. Եէնիք. Սմէն. Էմիրկ. Պոյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ։
5	30	Պէյքօզ, Բաշ. Գանլճա, Ա Հիսար, Գանտ, վանիք. Զէնկէլ, Պէյլեր. Գուզկ. Պէշիք։
5	30	Եէնիմահալ Մէղար. Պէյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Սմէնեա. Էմիրկ. Պոյաճ. Ր. Հիսար. Պէպէք Արնավ. Գուրչ. Օրթաք. Պէշիք։
6	30	Եէնիմահ. Պէյիւքտ, Թար. Պէյքօզ. Եէնիք. Էմիրկ. Գանլճա Ր. և Ա. Հիսար, Գանտ Արնավ. Զէնկէլ. Պէյլ. Օրթ. Գուզ. Պէշր. Իսկ։
7	45	Ա. և Ր Գավաք, Եէնիմ. Մէղր. Պէյիւքտ. Թար. Եէնիք. Սմէն, Էմիրկ. Ր. Հիսար, Արնավ. Օրթ. Պէշիկթաշ։
8	45	Պէյիւք. Թարապ. Պէյքօզ, Բ. Պահճէ, Ր. Բ. մահ. Գանլճ. Ա. Հիսար, Գանտիլ. Վանիք. Զէնկէլ. Պէյլ. Գուզ. Իսկ։
9	30	Եէնիմահ, Մէղալպ. Պէյիւքտ. Թարապ, Եէնիք, Պոյաճ. Ր. Հիսար, Պէպէք. Արնավ. Գուրչ Օրթաք. Պէշիկ։
10	15	Մէղար, Պէյիւք. Թարապ, Եէնիք, Էմիրկ Ր, Հիսար, Արնավ, Գուրուչ, Օրթաք, Պէշիք։

Կամուրջէն ելնող ընթացքները

Ժամ		
3	30	Գալաթա, Իսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Զէնկէլ. Արնավ. Գանտիլ. Ա. Ր Հիսար, Գանլճ. Էմիրկ. Եէնիք. Պէյքօզ, Թարապ Պէյիւքտէրէ, Եէնիմահալլէ։
3	45	Պէշիքթաշ, Օրթաք, Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիքէյ, Թարապ, Պէյիւք, Մէղարպ, Եէնիմ։
4		Իսկ. Գուզկ, Պէյլեր Զէնկէլ. Վանիք, Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլճ, Բաշտպ, Պէյքօզ։
4	45	Գալաթա, Պէշիկ. Օրթաք. Գուր. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար. Պոյաճ. Եէնիք. Թար. Պէյիւքտ. Մէղար. Եէնիմահ. Ր. և Ա. Գավաք։
5	45	Պէշիք, Օրթաք, Գուրուչ, Արնավ. Պէպէք, Ր, Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք, Թարապ, Պէյիւքտ. Մէղարպ. Եէնիմահալ։
6	45	Իսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ Զէնկէլ. Արնավ. Գանտ. Ր. Հիսար. Գանլճա, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէյիւքտ։
8		Պէշիկթաշ, Օրթաք. Արնավ. Պէպէք. Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ Պէյիւքտէրէ, Եէնիմահալլէ։
9	30	Պէշիկ. Օրթաք. Գուր. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Պոյաճրք. Եէնիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պէյիւք, Մէղար. Եէնիմահ. Ր և Ա Գավաք։
10		Գալաթաշ, Գուզկ. Պէյլ Զէնկէլ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար. Գանլճ. Բ. Պահ. Պէյքօզ, Թարապ. Պէյիւքտ։
10	15	Պէշիկ, Օրթաք. Գուրչէ. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկ. Սմէն. Եէնիք. Թարապ Պէյիւք. Մէղարպ. Եէնիմահալլէ։
11		Պէշիկթ. Օրթաք. Գուրչէ. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Պոյաճ. Եէնիք. Թարապ. Պէյիւքտ. Եէնիմահալլէ։
11		Գուզկ. Պէյլ. Զէնկէլ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլճ. Բաշտպ. Պէյքօզ։
11	30	Պէշիկթաշ, Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Զէնկէլ. Վանիք. Արանվ։
12		Պէշիկթաշ, Օրթաքէյ, Գուրուչէմ, Արնավուտքէյ։

ԻՍԿԻԻԴԱՐ ԲԱՆՈՂ ՇՈՒԴԵՆԱՒՆԵՐԸ

Իսկիւտարէն Ժամ	Կամուրջէն Ժամ	
2		
2 30		
3	8 15	
3 30	8 40	Պէշիքթաշ
4	9 20	
4 30	9 45	
5	10 5	
5 30	10 30	
6 15	10 40	Գուզկ.
7	11 10	
	11 35	
	12 5	

Կամուրջէն Ժամ	Իսկիւտարէ Ժամ
	8
2 15	8 30
2 45	9
3 15	9 35
3 45	10
4 15	10 20
4 45	10 15
5 15	11 5
6 Պէշիք.	11 25
7	11 45
	12 5

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ

Իսկիւտարէն Ժամ	Կամուրջ Ժամ	
2 30	7	
3	8 15	
3 30	8 40	Պէշիքթաշ
4	9 20	
4 45	9 50	
5 30	10 30	
6 15	11	
	11 30	
	12 5	

Կամուրջէն Ժամ	Իսկիւտարէ Ժամ	
	8	
2 30	8 45	
3	9 20	
3 30	10	
4	10 30	
4 45	11 5	
5 30	11 40	
6 15	12 5	Պէշիք.
7		

Ուրբաթ օրերը ժամը 4ին չոգենաւ մը կամուրջէն պիտի ելնէ և Իսկիւտար, Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշտպահճէ հանդիպելով Պէյքօզ պիտի երթայ։

Նոյնպէս ամեն ուրբաթ ժամը 5 1/2ին Եէնիմահալլէն չոգենաւ մը պիտի ելնէ և Մէղար, Պէյիւքտէրէ, Թարապիա, Եէնիքէյ, Միրկէօն, Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնվ. Օրթաք. Պէշիկ. Հանդիպելով կամուրջ պիտի իջնէ։

ԿԱՄՍԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

ԷՍՏԱՄԲՈՒԼ ՕԻՍԱՆԻՍԻ

Երկն իրիկուն գոյութեան	11, 4
Այս առաւօտ բացուելու	11, 3
Կէս օրին	11, 3 1/2

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՊԹՈՅ

7 Նոյեմբեր

Սոսիկիմ Ֆէնէրալ	Անգլ. լիր.	4, 4
» Փոխանակութեան	»	2,38
Կ. Պարոյ Պանքային	»	7,20
Քրէտիթ Ֆէնէրալ	»	3,25
Փոխ. 1865 (Մաթման) 6 0/0	Ֆր.	55,
» 1865 (») 6 0/0	»	54,
» 1869 (Բիլնար) 6 0/0	»	52,50
» 1872 (Պոն ամբ թրէլ գոր)	»	18,
» 1873	»	50,50
Բուտիլի երկաթուղի	»	29,50
Լաւրիուտ	»	96,
Թրամուայ	Օսմ. լիր	400
Թղթադրամ	»	1195

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ

7 Նոյեմբեր

Անգլ. լիրա	ղրշ.	109 38
Նաբոլէոն ոսկի	»	87 25
Իմիլիաթալ Ռաս	»	90 4
Ռուսական թղթադրամ. 9 բալ.		8 քարիք
Գերմանիայ	ղրշ.	51 25
Մէնիտիկ տարբերութիւն	»	7 12
Հինդնոց	»	210 20
Վենոյ	»	128 30
Մէթալիք	»	211 20
Պինճ	»	550
5 փարանոց	»	250

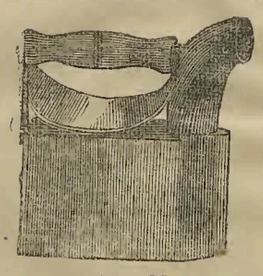

ԱՐԳՈՒԻԿ

Այս ձև իւթիւներուն ամենէն աղէկ տեսակը որուն մէջ կրակը չը մարիր և աղէկ կը գործէ, կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

ՍՈՒԹԻՆԿ ՇԻՐՕՐ

Յայտնի է որ երախայք ծնանելէն մինչ երեք տարեկան հասակը դրեթէ չարունակ փորի ցաւ. փոր. հարութիւն, ստամոքսի անհանգստութիւն, անքուն մնալ, ջղայիզրգռութիւն և այլն կուենանն մանաւանդ ակռա հանելու միջոցին, և այս նեղութիւններն ալ աւելի կըսատկանան ամառուան տաք եղանակին։ Սուտինկ Շիրօրը վերոյիշեալ գժուարութեանց ամենուն ալ առաջքը կառնէ ու կը բժշկէ, որով երախան կը հանգչի ու կը զօրանայ յուրախութիւն մեծ իւր ծնողաց։ Գործածողները շատ գոհ են։ Ուղղը կրնայ փորձել. դ'ինն արժան է. նորածին երախայից կաթիլով կը տրուի, վեց ամիսէն վեր եղողին օրը երեք անուշի դրդալ. կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

Լրագիրս ամեն օր կը հրատարակուի բաց 'ի կիրակի և ասն օրերէ։

Բաժանորդագրութեան տեղն է Ղալաթիա Սանտրքճիրլար Ճատտէսի թիւ 198, Նօրօ խան Մատիսի խանրագրատուն։ Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց գրասենեակները.

ԿԱՐԻՆ. Յոհաննէս էֆ. Տ. Մելքիսեդեկեան.
ԵՐԶՆԿԱ. Յ. Շաւարշ էֆ.
ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Նազարէթ էֆ. Յ. Խաթամպուլեանց.
ՍԱՄՍՈՒՆ. Եդուարդ էֆ. Մուրատեան.
ԿԻՐԱՍՈՒՆ. Դ. էֆ. Խ. Մարմանեան.
ՈՍՏՈՒՊՕ. Սրբ. Տ. Աբրահամիս աւագ քահանայ Ֆէլսլեան.
ԶՄԻՒՌՆԻԱ. Աբրահամ էֆ. Պէրզամպեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խաչով էֆ. Էսկիճեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Ս. Էթմէքճեան էֆ.
ԵՒԴՈԿԻԱ.
ՓԱՐԲԵՐԴ և ՏԷՐՍԻՄ. Կիրակոս էֆ. Ն. Ղազանճեան.
ՄՈՒՇ. Յակոբ էֆ. Ծերունեան.
ՎԱՆ. Պետրոս » Գաբամաճեան.
ԲԵՐԻԱ. Սէդրակ » Խաչաճեան.
ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Թովմաս էֆ. Թաշճեան.
ԵԴԵՍԻԱ. Գէորգ էֆ. Ոկերչեան.
ՖՕՓՇԱՆ. Ֆէրհատ » Ս. Ֆէրհատեան.
ՏՓԽԻՍ. Գ. Նիկողայոս Տ. Ղևոնդեան.
ԿԱԼԿՈՒԹԱ. Պետրոս էֆ. Հէրիմեան։

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ա. ԻՍԹԻՒՃԵԱՆ